

Fundusze Europejskie
dla Dolnego Śląska

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**DOLNY
ŚLĄSK**

**LOKALNE
BADANIA
SPOŁECZNE**

WSPIERAMY LOKALNĄ POLSKĘ!

Plan Organizowania Społeczności Lokalne (OSL) w Głogowie

Lokalne Badania Społeczne dla Centrum
Usług Społecznych w Głogowie

Fundusze Europejskie
dla Dolnego Śląska

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**DOLNY
ŚLĄSK**

Spis treści:

1. Cele Organizowania Społeczności Lokalnej w ramach aktywności CUS.....	3
2. Główne kierunki planowania OSL i ich źródła	4
3. Główne przesłanki planowania OSL wynikające z diagnozy	10
4. Narzędzia główne i wspierające oraz główni aktorzy OSL.....	22

1. Cele Organizowania Społeczności Lokalnej w ramach aktywności CUS

Cele Organizowania Społeczności Lokalnej w Głogowie zostały sformułowane na podstawie ustaleń wynikających z „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Głogowie”¹, jak również wewnętrznej analizy pracowników Centrum Usług Społecznych, uwzględniającej doświadczenia wynikające z dotychczasowej działalności tej instytucji (wcześniej: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej).

Ilekoć w niniejszym Planie zostanie przywołane pojęcie OSL, należy je rozumieć w następujący sposób: „...organizowanie społeczności lokalnej to forma profesjonalnego działania ukierunkowanego na wywoływanie trwałych, pozytywnych zmian społecznych. OSL można traktować jako kwalifikowaną, zintegrowaną usługę społeczną o charakterze środowiskowym, składającą się z wielu sekwencyjnych działań prospołecznych o określonych, mierzalnych parametrach, a równocześnie przystosowanych do lokalnych uwarunkowań. W pierwszej kolejności usługa OSL adresowana jest do społeczności znajdujących się w najtrudniejszym położeniu: marginalizowanych i zagrożonych społecznym wykluczeniem. Adresatami OSL mogą być jednak także inne społeczności...”².

Cele główne założone do realizacji w ramach Planu to:

1. Tworzenie wspólnot i tożsamości mieszkańców w oparciu o poczucie współodpowiedzialności za przestrzeń w której funkcjonują.
2. Wyrównywanie szans poprzez wspieranie i wzmacnianie grup/społeczności znajdujących się w najtrudniejszym położeniu – zagrożonych społecznym wykluczeniem.
3. Wspieranie solidaryzmu społecznego, w tym solidarności sąsiedzkiej, organizacji samopomocy, oraz tworzeniu świadomości wspólnoty miejsca, losu i sytuacji.
4. Przełamanie izolacji i osamotnienia, poprzez odtwarzanie więzi emocjonalnych, międzyludzkich oraz sieci funkcjonalnych relacji społecznych.

¹ „Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Głogowie”, Lokalne Badania Społeczne dla Centrum Usług Społecznych w Głogowie, Głogów, 2025

² „Model środowiskowej pracy socjalnej/organizowania społeczności lokalnej”, Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL. Warszawa, 2014

Powyższe cele będą precyzowane w procesie OSL poprzez cele szczegółowe dla wybranych społeczności (np. terytorialnych lub kategoryalnych):

- z zachowaniem szacunku dla ich specyfiki,
- dostosowaniem dynamiki lokalnych procesów społecznych,
- partycypacyjnym wyznaczeniem celów szczegółowych przez daną społeczność,
- przy wsparciu osób pełniących role wskazane w niniejszym planie.

2. Główne kierunki planowania OSL i ich źródła

Plan OSL dla społeczności terytorialnych i kategoryalnych w Głogowie został sporządzony z uwzględnieniem: podstaw metodycznych środowiskowej pracy socjalnej, modelu Organizowania Społeczności Lokalnej (wypracowanego w ramach projektu systemowego „Tworzenie i Rozwijanie Standardów Usług Pomocy i Integracji Społecznej”), rozwiązań wskazanych w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, jak również rekomendacji i wniosków ze wspomnianej wyżej diagnozy potrzeb i potencjału.

Plan został opracowany z uwzględnieniem trzech kluczowych zasad:

- partycypacji mieszkańców w wypracowywaniu celów szczegółowych w konkretnych społecznościach,
- kompleksowości wsparcia, w którym OSL jest elementem wsparcia pakietów usług realizowanych lub organizowanych przez CUS,
- komplementarności planu OSL z innymi elementami „Planu wdrażania CUS w Głogowie”, zarówno na poziomie merytorycznym, jak i w odniesieniu do sposobu organizacji systemu usług społecznych w Głogowie.

Uwzględniając także wcześniejsze doświadczenia oraz potrzeby lokalnych społeczności przyjęte zostały ogólne założenia sposobu realizacji celów Planu OSL. Są to:

- kontynuacja wsparcia dla dotychczasowych działań CUS (wcześniej: MOPS) w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- realizacja OSL w oparciu o: samoorganizację społeczną, wykorzystanie zasobów animacyjnych lokalnych instytucji i organizacji, ale także rozwijanie współpracy z partnerami spoza Gminy, przede wszystkim z terenu powiatu, sąsiadujących gmin i województwa dolnośląskiego.

Planowaniu i realizacji OSL w Głogowie towarzyszyć będzie bieżąca analiza doświadczeń centrów usług społecznych i ośrodków pomocy społecznej w Polsce, realizujących środowiskową pracę socjalną zgodnie z modelem OSL, a także doświadczeń instytucji biorących udział w pracach Ogólnopolskiego Forum CUS, ze szczególnym uwzględnieniem stałej i regularnej partnerskiej współpracy z CUS z terenu województwa dolnośląskiego, jak również na poziomie ogólnopolskim³.

Na etapie planowania OSL w Głogowie jako szczególnie istotne uwzględnione zostały zapisy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, w tym przede wszystkim:

- art 2 - w myśl którego planujemy współpracę z potencjalnymi dostawcami usług społecznych, przede wszystkim z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej,
- art. 4-7 - w zakresie gotowości do rozwinięcia niniejszego Planu na potrzeby przyszłych prac planistycznych i legislacyjnych w zakresie prawa lokalnego wskazanego w ustawie,
- art. 20 - w zakresie struktury i zawartości niniejszego opracowania,

³ Od roku 2021 ogólnopolską sieć centrów usług społecznych tworzy Krajowe Forum CUS (www.forumcus.pl).

- art. 27. w zakresie zapewnienia komplementarności OSL z zadaniami organizatora usług społecznych,
- art. 29. w zakresie zapewnienia komplementarności OSL z zadaniami koordynatora indywidualnych planów usług społecznych,
- art. 31. w zakresie zapewnienia komplementarności OSL z zadaniami organizatora pomocy społecznej,
- art. 32 - w zakresie spójności niniejszego planu z zadaniami organizatora społeczności lokalnej określonymi przez ustawę.

Główne inspiracje metodycznego OSL w Głogowie, pochodzą z dorobku Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL. Za kluczowe elementy, na których oparto proces planowania, przyjęte zostały:

- pojęcie empowermentu,
- cztery główne komponenty OSL,
- ustrukturyzowanie obszarów działania w ramach OSL (animację, sieciowanie i planowanie społeczne),
- paradygmat pracy „przez zasoby”, opisany w modelu ABCD.

SUWAK empowermentu to pojęcie wyznaczające główne cele i rezultaty procesu OSL. SUWAK to skrót od pierwszych liter pojęć kluczowych dla tego podejścia:

- Spójność,
- Upodmiotowienie,
- Wpływ,
- Angażowanie,
- Kooperacja.

Wszystkie elementy można objaśnić na różnych poziomach wskazujących kierunki projektowania działań w ramach OSL. W tabeli poniżej obszary refleksji, które były istotne przy projektowaniu Planu OSL.

Tabela 1. Opis podejścia SUWAK⁴

Spójność	POZIOM SZACUNKU: szacunek do siebie i innych ludzi , zwłaszcza słabszych, „innych”.
	POZIOM WRAŻLIWOŚCI: wrażliwość na drugiego człowieka/innych ludzi, w szczególności słabszych, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.
	POZIOM DBAŁOŚCI O RÓWNOŚĆ SZANS: poszanowanie różnorodności, włączanie grup słabszych/marginalizowanych do życia społeczności.
	POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI DO DANEGO MIEJSCA: poczucie tożsamości z miejscem, z ludźmi.
Upodmiotowienie (podmiotowość)	POZIOM WIARY W SIEBIE: wiara ludzi w siebie i swojej możliwości, poczucie sprawstwa.
	POZIOM SAMOOCENY: zdolność ludzi do samooceny swoich mocnych i słabych stron jako człowieka i obywatela
	POZIOM GOTOWOŚCI NA ZMIANĘ I POCZUCIA ODPOWIEDZIALNOŚCI: zdolność i determinacja do zmiany i wzięcia na siebie odpowiedzialności.
Wpływ	POZIOM POCZUCIA WPŁYWU: możliwości wpływu na sytuację, zmianę usług.
	POZIOM DECYZYJNOŚCI: udział w procesach decyzyjnych.
Angażowanie	POZIOM MYŚLENIA WSPÓLNOTOWEGO: zdolność ludzi do zmiany myślenia z „ja” na „my”.
	POZIOM ZAUFANIA: nastawienie ludzi do siebie i innych w kategoriach zaufania
	POZIOM RELACJI: kontakty społeczne, relacje interpersonalne, komunikowanie wzajemne.
	POZIOM ŚWIADOMOŚCI PROBLEMÓW/POTRZEB: zdolność o określania potrzeb i problemów.
	POZIOM MOTYWACJI: chęć do podejmowania działań ukierunkowanych na rozwiązywanie istniejących problemów, na zmianę sytuacji.
	POZIOM GOTOWOŚCI ORAZ ZDOLNOŚCI DO PODEJMOWANIA WSPÓLNYCH DZIAŁAŃ: zdolność i gotowość do wspólnego rozwiązywania problemów, wzorce radzenia sobie z trudnymi sprawami/problemami, załatwienia trudnych spraw.
Kooperacja (współpraca, współdziałanie)	POZIOM SIECI: powiązania/współdziałanie pomiędzy mieszkańcami, mieszkańcami a instytucjami/ organizacjami/władzą, między lokalnymi instytucjami/ organizacjami (chodzi zarówno o poziom powiązań wewnętrznych, jak i zewnętrznych).
	POZIOM OTWARTOŚCI I GOTOWOŚCI NA WSPÓŁPRACĘ: otwartość głównych aktorów na zmianę oraz podejmowanie wspólnych działań.

⁴ W tabeli zacytowano fragmenty materiału metodycznego Stowarzyszenia CAL, przygotowanego na potrzeby realizacji projektu „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”.

Tabela 2. Komponenty planowane do wykorzystania w ramach OSL w Głogowie⁵

Diagnoza - rozumiana jako społeczna diagnoza aktywizująca dokonywana narzędziami partycypacyjnymi. Jej sens to nie tylko rozpoznania najważniejszych potrzeb, wyzwań, zasobów i potencjałów społecznych, ale także wewnętrzne wytworzenie wiedzy i rozwinięcie refleksji społeczności nad tworzoną wspólnotą	Integracja - integracja społeczna czyli proces formowania się zwartej społeczności /połączonej więzią stosunków nieantagonistycznych/ z określonej zbiorowości społecznej, czynionej narzędziami wykorzystującymi organizowanie się grup wokół wartości i wyzwań istotnych dla ogółu społeczności
Aktywizacja - wzmacnianie aktywności, uaktywnianie mieszkańców i pobudzanie do działania.	Edukacja - oznaczająca lokalną edukację środowiskową, czyli proces realizowany w środowisku, ze środowiskiem, przez środowisko i dla środowiska, przy udziale zewnętrznego, profesjonalnego wsparcia. jego celem jest odnajdowanie, analiza oraz rozwijanie lokalnych zasobów społeczno-kulturowych.

Powyższa struktura komponentów OSL to siatka metodologiczna, na których nanoszone będą w procesie planowania wydarzenia, działania, sytuacje edukacyjne, spotkania, konsultacje lokalne, społecznościowe planowanie przestrzenne itp., ujęte w harmonogramie działań OSL. Organizowanie Społeczności Lokalnej realizuje się m.in. w konkretnych akcjach, wydarzeniach, projektach, projektach edukacyjnych, spotkaniach, badaniach lokalnych, które tworzą harmonogram działań OSL.

Obszary działań w społecznościach wynikające z metodologii OSL to w praktyce także zadania realizowane przez osoby odpowiedzialne na poziomie operacyjnym za realizację Planu OSL. Dotyczą one:

- **Animacji** - jako metody aktywizacji społeczno-kulturowej. Jej podstawowe funkcje to:
 - ✓ angażowanie członków społeczności do aktywności wspólnotowych,
 - ✓ ułatwianie członkom grup aktywności osiągnięcie zakładanych celów,
 - ✓ edukowanie przez tworzenie różnorodnych sytuacji edukacyjnych,
 - ✓ zachęcanie do aktywności przez wytworzenie i wykorzystanie różnorodnych mechanizmów motywacyjnych,

⁵ W tabeli zacytowano fragmenty materiału metodycznego Stowarzyszenia CAL, przygotowanego na potrzeby realizacji projektu „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”.

- ✓ delegowanie uprawnień w celu podniesienia partycypacji społecznej i publicznej,
 - ✓ wyrównywanie szans indywidualnych osób oraz środowisk zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją,
 - ✓ ewaluacja aktywności grup i społeczności lokalnych.
- **Sieciowania** - sieciowanie osób, podmiotów prawnych oraz grup nieformalnych z wykorzystaniem szerokiej gamy narzędzi współpracy międzysektorowej z uwzględnieniem sektora społecznościowego, oraz wspólnot wirtualnych mających wpływ na organizowanie społeczności lokalnej.
 - **Planowania społecznego** - czyli transmisji doświadczeń i dorobku OSL do sfery lokalnych polityk publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem polityki społecznej.

Model ABCD (Asset-Based Community Development) model rozwoju społeczności lokalnej opartej na zasobach, to paradygmat pracy charakterystyczny dla OSL. Jego podstawową cechą jest bazowanie na zasobach i potencjałach społeczności lokalnej czyli np. talentach ludzi, inicjatywach lokalnych, grupach nieformalnych, relacjach i sieciach społecznych, instytucjach i organizacjach, zasobach lokalnej natury i krajobrazu, lokalnej ekonomii itp. Model ABCD wskazuje na cztery najważniejsze obszary potencjału społeczności lokalnej:

- identyfikacja i tożsamość,
- relacje i zaangażowanie,
- bezpieczeństwo, realizacja szans,
- siły, źródła wpływu, polityka lokalna.

Źródła sukcesów rozwojowych model ABCD upatruje w kapitale społecznym na który składają się kapitały: kulturowy, przyrodniczy, finansowy, infrastrukturalny, polityczny i ludzki⁶.

⁶ Omówienia dokonano m.in.. na podstawie publikacji: „Rozwój społeczności w oparciu o zasoby Model ABCD w praktyce”, Mike Green, Henry Moore i John O'Brien, Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, Warszawa, 2013 r.

3. Główne przesłanki planowania OSL wynikające z diagnozy

„Plan Organizowania Społeczności Lokalnej w Głogowie” został przygotowany w oparciu o przeprowadzoną przez firmę Lokalne Badania Społeczne „Diagnozę potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Głogowie”⁷. W ramach diagnozy zrealizowany został cykl badawczy z zastosowaniem różnych, wzajemnie powiązanych metod i technik badawczych (ilościowych i jakościowych). Głównym celem badania było rozpoznanie potrzeb mieszkańców Głogowa i zbadanie lokalnego potencjału usługowego, w tym m.in:

- rodzajów usług, na które jest zapotrzebowanie,
- skali zapotrzebowania na poszczególne usługi społeczne,
- stanu zasobów w zakresie świadczenia usług społecznych m.in. przez lokalne organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i podmioty zatrudnienia socjalnego,
- dodatkowym celem była edukacja kadry CUS.

Metody i etapy badawcze:

- Analiza danych zastanych (desk research),
- Badanie ilościowe: miks metodologiczny CAWI + PAPI, 673,
- Badanie jakościowe: Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI) – 2 spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia CUS,
- Badanie jakościowe: Indywidualne Wywiady Pogłębione (IDI), N=10.

Tabela 3. Zrealizowane metody i etapy badawcze

Procedura badawcza	Sposób realizacji
Analiza danych zastanych (desk research)	Analiza dostępnych danych statystycznych oraz dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i opracowań...
Badanie ilościowe: CAWI + PAPI	Próba losowo-kwotowa, N=673, próba ważona ze względu na płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania (osiedle)
Badanie jakościowe: Zogniskowany Wywiad Grupowy	N=2, spotkanie z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia CUS: realizatorzy usług społecznych (organizacje pozarządowe, podmioty prywatne...), lokalni liderzy, eksperci w obszarze polityki społecznej...

⁷ „Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Głogowie”, Lokalne Badania Społeczne dla Centrum Usług Społecznych w Głogowie, Głogów, 2025

Badanie jakościowe: Indywidualne Wywiady Pogłębione (IDI)	N=10: przedstawiciele CUS i innych instytucji lokalnych, władz samorządowych
Konsultacje społeczne	

Kluczowe ustalenia płynące z diagnozy:

Głogów jest gminą miejską położoną w północnej części województwa dolnośląskiego, w centralnej części powiatu głogowskiego, w odległości ok. 130 km od stolicy województwa - Wrocławia. Powierzchnia gminy wynosi 35,1 km². Głogów sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego: od północy z obszarami gminy Kotla, od wschodu, północy i południa z gminą wiejską Głogów, od południa z gminą wiejską Jerzmanowa oraz od zachodu z gminą wiejską Żukowice. Gmina Miejska Głogów usytuowana jest na obszarze Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego i rozciąga się niemal w całości na lewym brzegu Odry.

Ilustracja 4. Położenie Głogowa na mapie powiatu głogowskiego⁸

⁸ „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Głogów na lata 2021-2025”, Głogów, 2021, str. 14

Tabela 5. Stan ludności Gminy na tle sąsiednich JST, powiatu, województwa i kraju

Jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	38 382 576	38 088 564	37 907 704	37 766 327	37 636 508
DOLNOŚLĄSKIE	2 900 163	2 908 378	2 897 737	2 888 033	2 879 271
Powiat głogowski	89 102	86 797	86 376	85 689	85 043
Głogów	66 980	64 450	63 730	62 886	62 049
Lubin	72 300	70 166	69 267	68 407	67 620
Świdnica	56 803	55 013	54 192	53 423	52 874
Bolesławiec	38 872	37 659	37 522	37 293	37 055

W populacji mieszkańców Głogowa przeważają kobiety, których udział wynosi przeszło 52 proc⁹. Wyraźnie widać, że liczba mieszkańców Gminy od lat systematycznie maleje. Powyższe zjawisko jest zgodne z dominującym trendem w porównywanych jednostkach samorządu terytorialnego, a także w powiecie głogowskim oraz na poziomie regionalnym i ogólnokrajowym.

Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle sąsiednich JST, powiatu, województwa i kraju¹⁰

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym					w wieku produkcyjnym					w wieku poprodukcyjnym				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	18,1	18,4	18,4	18,4	18,2	60,0	59,4	59,1	58,7	58,4	21,9	22,2	22,5	22,9	23,3
DOLNOŚLĄSKIE	17,1	17,2	17,3	17,4	17,2	59,8	59,6	59,2	58,8	58,5	23,1	23,2	23,5	23,9	24,3
Powiat głogowski	18,1	18,4	18,5	18,3	18,0	58,9	57,8	57,3	56,9	56,7	22,9	23,7	24,2	24,7	25,4
Głogów	17,4	17,1	17,1	16,9	16,5	57,6	56,8	56,2	55,8	55,5	25,0	26,1	26,7	27,3	28,0
Lubin	16,7	16,6	16,8	16,7	16,4	56,6	56,1	55,4	54,9	54,7	26,7	27,3	27,8	28,4	29,0
Świdnica	15,2	15,1	15,2	15,1	15,0	57,9	57,3	56,7	56,1	55,7	26,8	27,6	28,2	28,8	29,3
Bolesławiec	15,9	15,7	15,6	15,6	15,3	57,1	56,6	56,4	56,1	55,7	26,9	27,7	27,9	28,3	29,0

Oprócz liczebności populacji najbardziej istotnym zjawiskiem demograficznym jest zmiana struktury ludności ze względu na wiek. Według danych na koniec 2023 roku 16,5 proc. mieszkańców gminy stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym (jest to niższy

⁹ Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec roku 2023¹⁰ Bank Danych Lokalnych GUS

udział, niż w przypadku danych ogólnokrajowych i powiatowych, natomiast wyższy od wyników dla województwa dolnośląskiego, a także gmin miejskich ujętych w zestawieniu), 55,5 proc. – osoby w wieku produkcyjnym (co jest wynikiem zbliżonym do wartości dla Bolesławca i Świdnicy), natomiast 28,0 proc. – osoby w wieku poprodukcyjnym (stanowiący większy udział od danych ogólnokrajowych, regionalnych i powiatowych). W perspektywie ostatnich 5 lat widoczny jest utrzymujący spadek poziomu populacji w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Trend ten wskazuje na stopniowe „starzenie się” populacji (zwiększanie się liczby seniorów) Gminy Miejskiej Głogów. Również na poziomie ogólnopolskim, powiatowym i – w mniejszym stopniu – regionalnym można mówić o trwałej tendencji „starzenia się” społeczeństwa, która – według wszelkich dostępnych prognoz – ma charakter trwały i będzie występować w przyszłości.

W kontekście sytuacji społecznej Głogowa warto wspomnieć o następujących kwestiach:

- W roku 2023 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Głogowie udzielił pomocy i wsparcia 3 728 osobom (6,31 proc. mieszkańców). Od 2017 roku liczba beneficjentów pomocy społecznej w Głogowie systematycznie malała.
- W 2023 roku 1 615 rodzin skorzystało z pomocy społecznej (3 728 osób w rodzinach), a liczba ta sukcesywnie malała z roku na rok. W 2023 roku 437 osób skorzystało ze świadczeń niepieniężnych (liczba ww. świadczeń wyniosła 151 551), a 566 osób – ze świadczeń pieniężnych (2 626 świadczeń). Kwota świadczeń pieniężnych w roku 2023 wyniosła 1 325 141,47 zł.
- W 2023 r. do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej (w formie finansowej) należały: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Na kolejnych miejscach w hierarchii przyczyn korzystania z pomocy społecznej znalazły się: bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, sytuacja kryzysowa i alkoholizm.

- Zasięg korzystania z pomocy społecznej w Gminie jest znacznie niższy od danych ogólnokrajowych, wojewódzkich i powiatowych. Zestawiając dane za lata 2019-2023, można dostrzec wyraźny trend spadkowy.
- Dostęp do usług z obszaru ochrony zdrowia w Głogowie (mierzony liczbą przychodni w przeliczeniu na populację) jest nieco wyższy od danych dla kraju, województwa dolnośląskiego, powiatu głogowskiego oraz Lubina, zbliżony do wartości dla Świdnicy oraz niższy od średniej dla Bolesławca.
- Mieszkańcy Głogowa mają relatywnie wysoki dostęp do placówek aptecznych na tle powiatu, regionu i kraju. Zbliżona wartość ww. wskaźnika występuje w Lubinie, zaś największym nasyceniem placówkami aptecznymi w przeliczeniu na liczbę ludności charakteryzuje się Bolesławiec.
- Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Miejskiej Głogów jest relatywnie niska na tle wskaźników dla kraju, powiatu, regionu i gmin miejskich ujętych w zestawieniu. Analogiczną sytuację odnotowano również w odniesieniu do liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na populację.
- Stopa bezrobocia dla powiatu głogowskiego jest zdecydowanie wyższa niż na poziomie ogólnopolskim i regionalnym oraz na tle powiatu lubińskiego, świdnickiego i bolesławieckiego.
- Według danych GUS liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Głogowa wynosi 35 i jest niższa od wartości dla kraju, województwa dolnośląskiego, powiatu głogowskiego oraz gmin ujętych w poniższym zestawianiu.
- Według danych Państwowej Komisji Wyborczej mieszkańcy Gminy Miejskiej Głogów wyróżniają się stosunkowo niską aktywnością wyborczą. Przede wszystkim zwraca uwagę ponadprzeciętnie niska frekwencja w wyborach samorządowych, zarówno w 2018, jak i w 2024 roku (na tle danych ogólnopolskich, regionalnych i powiatowych), co może wynikać z uwarunkowań lokalnych (np. sytuacji na miejscowej scenie politycznej). Z kolei poziom uczestnictwa w wyborach parlamentarnych (w 2019 i 2023 r.) był zbliżony do danych dla kraju, województwa i powiatu, natomiast niższy w porównaniu do wyników dla gmin: Lubin i Świdnica.

W przypadku wyborach prezydenckich (2020 r.) udział mieszkańców Głogowa zbliżony był do danych dla województwa, powiatu oraz Lubina.

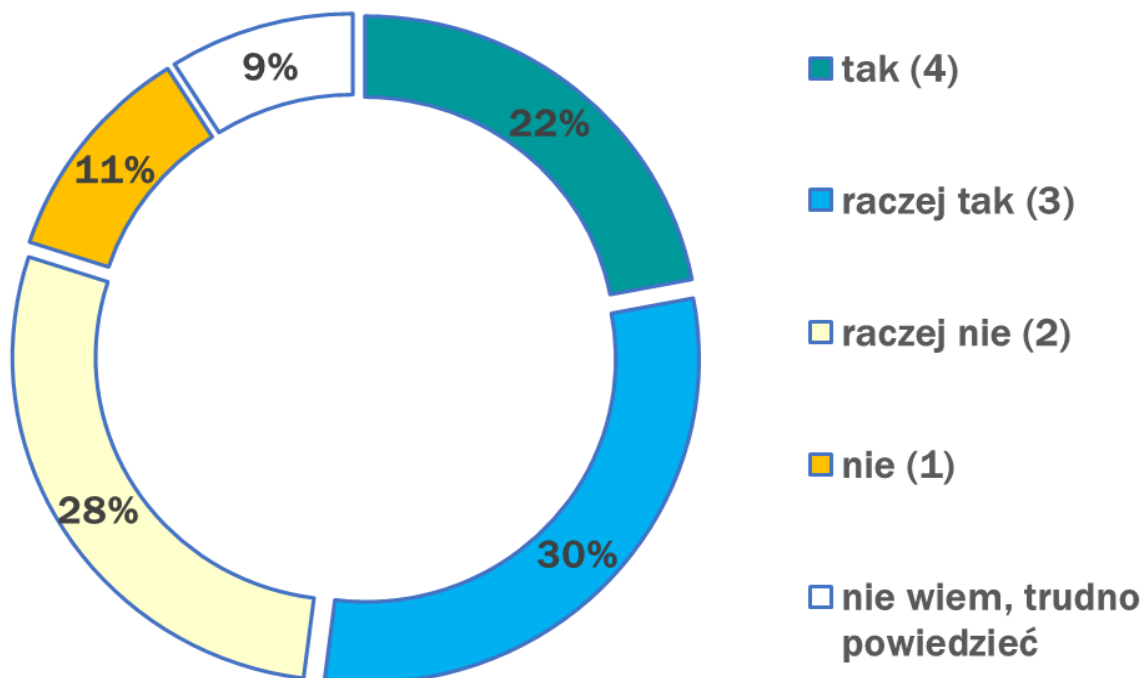
- W roku szkolnym 2024 wyniki egzaminów końcowych uczniów szkół podstawowych na terenie Głogowa z języka polskiego były zbliżone do danych dla powiatu głogowskiego oraz gminy wiejskiej Głogowa, wyższe od wyników dla województwa dolnośląskiego oraz Bolesławca, niższe natomiast od danych dla Lubina i Świdnicy. W przypadku matematyki rezultaty były zdecydowanie niższe od wyniku zanotowanego w regionie i nieco wyższe od średniej dla powiatu głogowskiego. Relatywnie dobre były wyniki egzaminu z języka angielskiego – na tle regionu oraz większości gmin ujętych w zestawieniu.
- Wyraźnie widać, że mieszkańcy Gminy mają relatywnie niski dostęp do usług bibliotecznych, dotyczy to również zasobów bibliotek (księgozbioru), które są relatywnie niskie, zwłaszcza na tle danych ogólnopolskich, wojewódzkich, powiatowych oraz gmin: Świdnica i Bolesławiec. Według Banku Danych Lokalnych GUS w latach 2019-2021 liczba czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców w Gminie Miejskiej Głogów stale malała, co z pewnością miało związek z ograniczeniami wprowadzonymi w związku z pandemią COVID-19 – w 2019 roku wskaźnik wynosił 131 czytelników, a w 2021 roku analogiczny wskaźnik wynosił 104. Jednocześnie liczba czytelników w Głogowie w przeliczeniu na populację jest niższa od wartości dla sąsiednich JST (z wyjątkiem Lubina), województwa dolnośląskiego i kraju.
- Relatywnie wysokie wyniki zanotowano w przypadku liczby uczestników imprez masowych. Są one zdecydowanie wyższe od wartości analogicznych wskaźników dla kraju, regionu, powiatu i gmin miejskich ujętych w zestawieniu. W powyższym zestawieniu na uwagę zasługują dane dotyczące liczby obiektów kulturalnych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Zbliżoną do Gminy Miejskiej Głogów wartość tego wskaźnika odnotowano w Bolesławcu. W pozostałych gminach, a także na poziomie powiatowym, regionalnym i ogólnopolskim liczba instytucji kulturalnych w przeliczeniu na populację jest znacznie wyższa. Co za tym idzie, w Głogowie największa liczba osób przypada na placówkę kulturalną. Powyższe

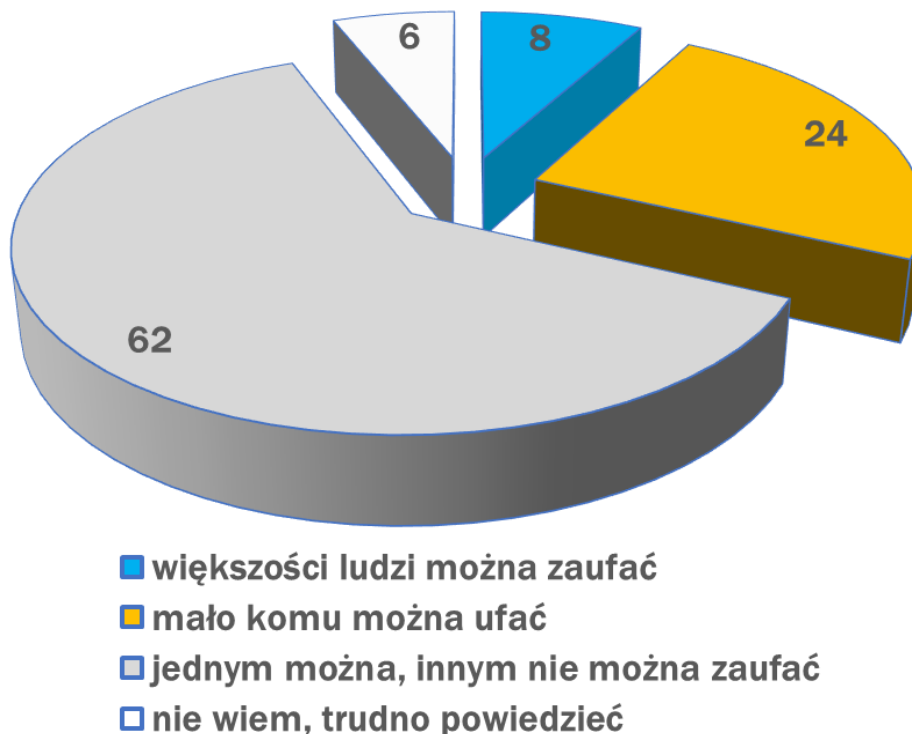
dane mogą świadczyć o relatywnie niskim dostępie mieszkańców Głogowa do usług kulturalnych.

W kontekście społecznych aspektów rozwoju Gminy kluczowe znaczenie mają **długoterminowe trendy i perspektywy demograficzne**. Od wielu lat w Głogowie zmniejsza się liczba mieszkańców, a także zwiększa się liczba seniorów. **Usługi społeczne w Głogowie powinny odpowiadać na wyzwania związane z trendami demograficznymi**. Z tego powodu konieczne jest tworzenie kompleksowej oferty usług społecznych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami, czy innych osób niesamodzielnych, jak również prowadzenie przemyślanej polityki wsparcia rodziny. Jednocześnie pożądanym jest tworzenie atrakcyjnej oferty usług dla innych grup mieszkańców, w tym m.in. rodzin z dziećmi oraz dzieci i młodzieży, co sprzyjać będzie szeroko rozumianemu rozwojowi społecznemu oraz zapewnieniu wysokiej jakości życia w Gminie.

Wykres 7. Poczucie wpływu na bieg spraw lokalnych w Gminie (dane w %, skala odpowiedzi: 1-4)

Wykres 8. Zaufanie w relacjach z innymi (dane w %)

W kontekście planowanych działań w ramach Organizowania Społeczności Lokalnej należy zwrócić uwagę na kilka następujących informacji, płynących z badań. 77 proc. badanych jest zadowolonych ze swoich relacji z sąsiadami, natomiast 91 proc. podejmowało przynajmniej jedną formę aktywności społecznej – są to rezultaty na relatywnie wysokim poziomie, w porównaniu do wyników innych badań (realizowanych w innych gminach o podobnej liczbie mieszkańców). Inne wskaźniki kapitału społecznego i aktywności mieszkańców pozostają na „przeciętnym” poziomie, np. 52 proc. badanych deklaruje wysoki poziom poczucia sprawczości. Niski jest natomiast poziom zaufania w relacjach z innymi – zaledwie 8 proc. badanych podziela przekonanie, że ogólnie rzecz biorąc „większości ludzi można zaufać”.

W świetle badań ankietowych 55 proc. badanych uważa, że jakość życia w Gminie jest wysoka, natomiast prawie co trzeci mieszkaniec formułuje ocenę negatywną. Średnia w skali czterostopniowej (1 = „niska jakość życia”, 4 = „wysoka jakość życia”) wynosi 2,62, co jest równoznaczne z oceną ulokowaną w pobliżu „środka” czterostopniowej skali.

O wysokiej jakości życia najczęściej przekonane są osoby w wieku 60-74 lat (87 proc.), emeryci i renciści (77 proc.), respondenci z wykształceniem wyższym (65 proc.), mieszkańcy zadowoleni ze swoich relacji z sąsiadami (60 proc.), mieszkańcy deklarujący wysoki poziom poczucia sprawczości (66 proc.) oraz wysoki poziom zaufania w relacjach z innymi (79 proc.), osoby podejmujące przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (62 proc.). Szczególnie niska ocena jakości życia w Głogowie występuje wśród osób, które definiują kondycję ekonomiczną swoich gospodarstw domowych jako trudną – 66 proc. badanych w tej grupie formułuje krytyczną opinię na ten temat.

Wykres 9. Preferowane działania w sferze społecznej w okresie najbliższego roku (dane w %)

Wykres 10. Brakujące usługi społeczne w Głogowie – pytanie otwarte (dane w %)

W kontekście budowania lokalnego rynku usług społecznych kluczowe są następujące informacje z badania:

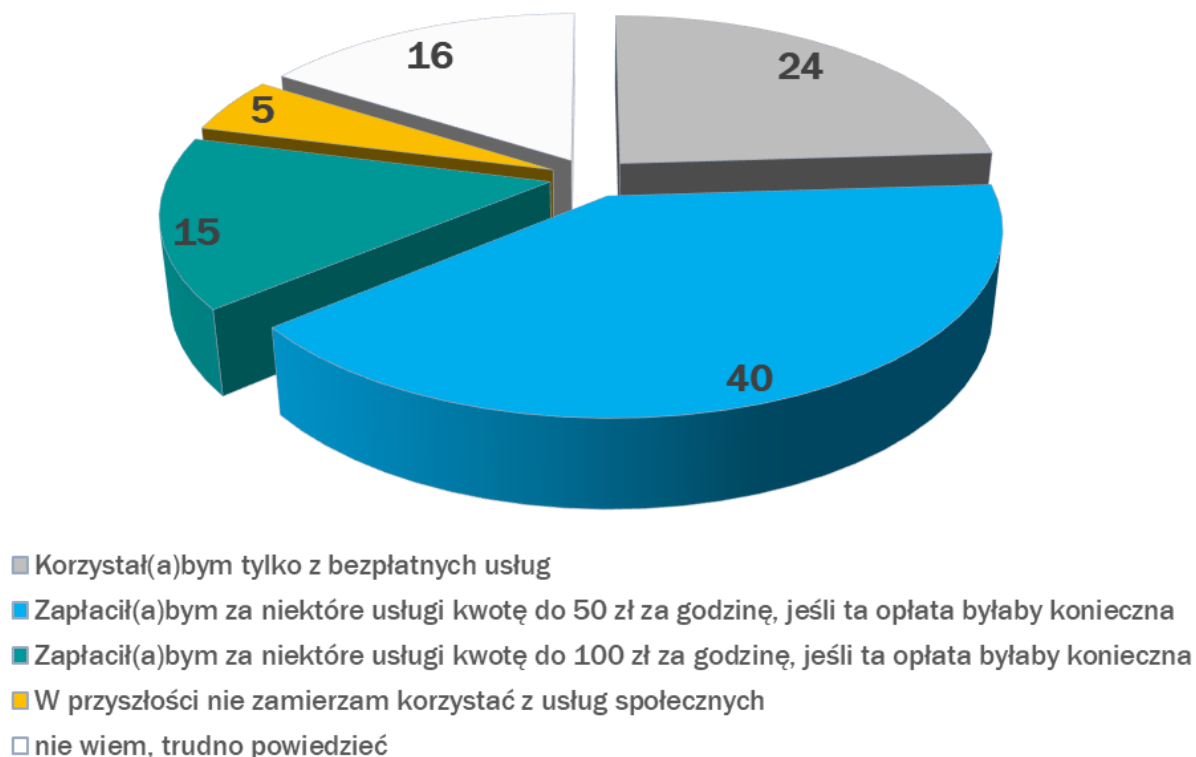
- najbardziej oczekiwane przez mieszkańców działania w sferze społecznej w okresie najbliższego roku to: poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług ochrony zdrowia, zapewnienie miejsc spędzania czasu wolnego oraz wsparcie w kryzysie zdrowia psychicznego, a więc terapii i pomocy psychologicznej oraz psychiatrycznej,
- w opinii mieszkańców najbardziej potrzebne są następujące usługi społeczne: usługi rehabilitacji, fizykoterapii, fizjoterapii, porady prawne oraz porady psychologiczne,
- nieco niżej w hierarchii potrzeb lokują się inne usługi, które również należy uznać za pożądane, choć badani mieszkańcy nie zawsze chcieliby skorzystać z nich osobiście

(dotyczy to usług adresowanych do różnych grup mieszkańców o specjalnych potrzebach): zajęcia taneczno-ruchowe z elementami choreoterapii, zajęcia z jogi, terapia relaksacyjna – mindfulness, zajęcia z zakresu cyberbezpieczeństwa dla seniorów, zajęcia na rzecz podnoszenia kompetencji rodzicielskich, terapia biofeedback dla dzieci, usługa treningu umiejętności społecznych czy usługa logopedyczna dla dzieci,

- jako najbardziej deficytowe obszary usług społecznych badani mieszkańcy wskazują (udzielając odpowiedzi na pytanie otwarte): braki związane z budowaniem szeroko rozumianej oferty w obszarze zdrowia psychicznego (np. usług psychologicznych, psychiatrycznych i terapeutycznych), obszar ochrony zdrowia, w tym zapewnienie dostępu do lekarzy specjalistów (różnych specjalności), jak również tworzenie możliwości spędzania czasu wolnego w Głogowie (np. zajęcia dodatkowe, oferta sportowo-rekreacyjna czy kulturalna),
- zdaniem uczestników pomiaru usługi społeczne w Głogowie powinny być kierowane przede wszystkim do seniorów w wieku 61-80 lat i dzieci w wieku 7-15 lat, a także do młodzieży w wieku lat 16-19,
- w przypadku grup kategorialnych badani najczęściej wymieniali osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, następnie – seniorów i członków ich rodzin, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, rodziny z dziećmi w wieku przedszkolnym i szkolnym, jak również osoby doznające przemocy domowej.

Wykres 11. Gotowość do ponoszenia opłat za usługi społeczne (dane w %)

Jak pokazują badania, wśród ankietowanych mieszkańców Głogowa istnieje przyzwolenie na tworzenie (częściowo) odpłatnej oferty usług społecznych (na poziomie nieco wyższym od średniej dla innych pomiarów, realizowanych w podobnych gminach). 55 proc. badanych chciałoby korzystać z usług odpłatnych (jeśli byłaby taka konieczność), natomiast 24 proc. deklaruje chęć skorzystania z usług nieodpłatnych (najczęściej są to osoby znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej). **Zaleca się budowanie modelu opartego na częściowo odpłatnych usługach społecznych.** Odpłatność nie może jednak pozostawać w sprzeczności z ich powszechnością i dostępnością dla jak najszerszych grup mieszkańców. **Pobieranie opłat za usługi nie jest tożsame z budowaniem komercyjnego modelu ich świadczenia.** Owe opłaty powinny być dodatkowym, a nie wiodącym źródłem finansowania lokalnego systemu usług. Środki pobierane od odbiorców powinny służyć zapewnieniu większej dostępności usług, natomiast z całą pewnością nie mogą być czynnikiem wpływającym na standard, czy jakość ich świadczenia (co byłoby działaniem

wątpliwym etycznie). Osobną kwestią pozostaje oczywiście ustalenie odpowiedniej wysokości opłat, być może warto rozważyć ustanowienie systemu zniżek dla osób, czy rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i ekonomicznej.

4. Narzędzia główne i wspierające oraz główni aktorzy OSL

Główni aktorzy/partnerzy OSL:

OSL będzie realizowany przez pracowników CUS:

- Organizator społeczności lokalnej (potocznie: „OSL-owiec”) - lokalny planista i aktywny uczestnik procesu tworzenia i wdrażania lokalnej polityki społecznej, obejmującej zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnych. Do jego zadań należy szczególnie:
 - ✓ prowadzenie na bieżąco rozeznania potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających oraz potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających,
 - ✓ opracowywanie, w oparciu o wnioski wynikające z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających, planu organizowania społeczności lokalnej i jego aktualizacji oraz realizacja tego planu,
 - ✓ podejmowanie działań w celu aktywizacji wspólnoty samorządowej, w szczególności organizowanie działań wspierających,
 - ✓ inicjowanie innych niż określone w pkt 3 działań zmierzających do wzmocnienia więzi społecznych i integracji wspólnoty samorządowej,
 - ✓ współpraca z podmiotami prowadzącymi na obszarze działania centrum animację lokalną lub inne formy pracy środowiskowej.

Organizator Społeczności Lokalnej to nowe stanowisko i zarazem nowy zakres zadań w strukturze CUS, zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 19.07.2019 r. o realizowaniu usług społecznych. „OSL-owiec” - jako nowy zawód - buduje swoją pozycję w strukturze CUS

i rozwija kompetencje korzystając z ogólnopolskiego dorobku metodycznego OSL (www.osl.org.pl). W codziennej pracy „OSL-owiec” będzie realizować zadania z uwzględnieniem specyfiki lokalnych grup, z zachowaniem szacunku dla ich odmienności i różnych potencjałów. Ważne jest indywidualne podejście i wspólne z mieszkańcami wyznaczenie celów oraz prowadzenie działań dla poszczególnych społeczności. To model współpracy oparty na partycypacji - działamy nie „dla mieszkańców”, ale „razem z mieszkańcami”.

- pracownicy CUS, ze szczególnym uwzględnieniem KIPUS – Koordynatorów Indywidualnych Planów Usług Społecznych; pracowników socjalnych ds. pracy socjalnej,
- lokalne władze i instytucje świadczące usługi społeczne (m.in. edukacja, kultura, zdrowie, sport i rekreacja),
- animatorzy – prowadzący działania ożywiające społeczność lokalną i aktywizujące mieszkańców, budujący sieci współpracy, inicjujący i wspierający oddolne inicjatywy,
- partnerzy wspierający OSL w ramach realizowanego sieciowania czy partnerstw lokalnych (organizacje pozarządowe, grupy nieformalne),
- lokalni liderzy i autorytety formalne i naturalne społeczności lokalnych,
- wolontariusze.

Najistotniejsze społeczne wsparcie procesu OSL to:

- partnerzy wspierający OSL w ramach realizowanego sieciowania,
- lokalni liderzy i autorytety formalne i naturalne społeczności lokalnych,
- wolontariusze.

Narzędzia osiowe i narzędzia wspierające OSL:

W procesie OSL zaplanowane zostało wykorzystanie dwóch narzędzi osiowych:

- społeczności terytorialnej (mieszkańcy poszczególnych osiedli na terenie Głogowa),

- społeczności kategoryjnej (w tym seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny z dziećmi).

Powyższe działania będą nawiązywać do doświadczeń MOPS w Głogowie, który w przeszłości realizował działania animacyjne, aktywizujące oraz integrujące lokalne społeczności wybranych osiedli, zidentyfikowanych jako obszary kumulacji negatywnych zjawisk społecznych. Podobne działania mogą być prowadzone na różnych osiedlach Głogowa, w zależności od aktualnych potrzeb oraz wyników bieżącego monitoringu, prowadzonego przez CUS. Docelowo zakłada się możliwość objęcia działaniami OSL wszystkich osiedli, co jest spójne z wynikami diagnozy potrzeb i potencjałów pod kątem usług społecznych, jak również zapisami „Programu Usług Społecznych w Głogowie” (budowanie zdywersyfikowanej, rozproszonej terytorialnie oferty usług społecznych w mieście).

Wspierającymi narzędziami będą przede wszystkim:

- lokalne partnerstwo wielosektorowe,
- inicjatywy i wydarzenia społecznościowe,
- wolontariat,
- rzecznictwo i informacja obywatelska.

Planowane (ramowe) etapy OSL:

Cały proces OSL został podzielony na cztery etapy:

- Przed wejściem - działania przygotowawcze i planistyczne,
- Wejście - etap wchodzenia do społeczności i budowania kultury zaufania do OSL,
- Aktywizacja - główny etap rozwijania aktywności mieszkańców, budowania relacji między nimi i sieciowania głównych aktorów społeczności lokalnej,
- Wyjście - etap ewaluacji, tworzenia narzędzi utrzymania trwałości rezultatów OSL i przejęcia przez mieszkańców pełnej kontroli i odpowiedzialności za samoorganizację społeczności.

Fundusze Europejskie
dla Dolnego Śląska

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**DOLNY
ŚLĄSK**

Dokumentacja OSL:

Organizator Społeczności Lokalnej będzie dokumentować swoją pracę m.in. poprzez:

- roczne sprawozdania z działalności, których zakres będzie uzgodniony z Dyrektorem CUS,
- roczne plany pracy Organizatora Społeczności Lokalnej (na każdy kolejny rok),
- raporty z działań skierowanych do poszczególnych społeczności kategoryalnych lub terytorialnych, których zakres będzie uzgodniony z Dyrektorem CUS,
- inne dokumenty, wytworzone w procesie Organizowania Społeczności Lokalnej, uzgodnione z dyrektorem CUS.

Terminy realizacji działań:

Niniejszy Plan został opracowany w perspektywie rocznej (za rok 2025), z możliwością przedłużenia. Oznacza to, że harmonogramy działań planowanych do realizacji w danym roku będą uwzględnione w rocznych planach pracy Organizatora Społeczności Lokalnej.